

Cannabiskonsumtionens fördelning i befolkningen

De flesta svenska undersökningar om befolkningens narkotikaanvändning mäter hur stora andelar som använt olika typer av narkotika medan konsumtionens omfattning och fördelning mellan olika användare är mindre studerat. För exempelvis alkohol visar befolkningsundersökningar att en mindre grupp konsumenter bidrar till en förhållandevis stor del av den totala användningen (1). En kanadensisk studie har funnit stöd för att det finns en betydande skevhet även i fördelningen av cannabiskonsumtion. Studien visade att 10 procent av användarna stod för ca två tredjedelar av den konsumerade volymen (2).

Syftet med detta Kortfakta är att ta reda på i vilken grad skevheter förekommer för cannabiskonsumtion i Sverige, eftersom detta kan ha betydelse för utformningen av framtida insatser. En källa som kan ge kunskap i ämnet är CAN:s frågeundersökning Vanor och konsekvenser. Studien saknar information om hur stora volymer som använts, men respondenterna får uppge hur ofta de använt cannabis under de senaste 12 månaderna. Datainsamlingen gjordes 2021 bland 17–84-åringar.

Cannabiskonsumenter

Tre procent svarade att de använt cannabis någon gång de senaste 12 månaderna. Dessa benämns här som "cannabiskonsumenter". Satt i relation till befolkningssegmentet 17–84 år motsvarar det ungefär 250 000 personer.

Antal konsumtionstillfällen

Cannabiskonsumenterna fick ange hur många gånger de använt cannabis de senaste 12 månaderna. Det högsta svarsalternativet var 100 gånger eller mer¹. I genomsnitt uppgick årsanvändningen till 39 konsumtionstillfällen, alltså något mindre ofta än 1 gång i veckan. Uppräknat till befolkningsnivå motsvarar detta totalt cirka 10 miljoner konsumtionstillfällen av cannabis under 2021.

Konsumtionstillfallenas fördelning

Konsumtionstillfallena var inte jämnt fördelade. Ungefär hälften av cannabiskonsumenterna (54 procent) svarade att de använt cannabis vid maximalt fyra tillfällen senaste året.

10 MILJONER

konsumtionstillfällen av cannabis

Dessa stod för 3 procent av alla rapporterade konsumtionstillfällen. Samtidigt fanns det en mindre grupp med desto mer omfattande användning. Tiondelen med den mest intensiva konsumtionen bidrog med nästan tre fjärdedelar av alla rapporterade konsumtionstillfällen².

Det kan alltså konstateras att frekvensen av självrapporterad cannabiskonsumtion var skevt fördelad. Omräknat till befolkningsnivå stod 30 000 personer för drygt 7 miljoner användningstillfällen, medan övriga 220 000 stod för knappt 3 miljoner.

Konsumenternas egenskaper

Män stod för 71 procent av alla konsumtionstillfällen av cannabis. Över hälften (54 procent) av tillfällena rapporterades av den yngsta åldersgruppen (17–29-åringar), en klar överrepresentation då denna grupp bara utgör 20 procent av ålderssegmentet. Personer 50–84 år bidrog med 14 procent av användningstillfällena, men utgör 46 procent av ålderssegmentet. Drygt hälften (54 procent) av tillfällena rapporterades av boende i storstadsregioner, samtidigt som endast 37 procent av befolkningen bor i sådana områden. Den fjärdedel av befolkningen som bor i mera glesbefolkade områden rapporterade 19 procent av alla konsumtionstillfällen.

¹ Detta har kodats som 233 tillfällen, dvs. klassmitten av 101–365 dagar.

² Eller mer exakt 12 respektive 72 procent.

Begränsningar i konsumtionsberäkningarna

Antalet konsumtionstillfällen, liksom skevheten i deras fördelning, är underskattat i denna redovisning, av tre huvudsakliga orsaker:

1. Cannabiskonsumtion underrapporteras i befolkningsundersökningar, vilket bland annat visats i en metodstudie baserad på likartad metodik som Vanor och konsekvenser (3). Enligt denna underrapporterades årsfarenhet av cannabis till hälften och detta pekar på att vår antalskattning är för låg.
2. Cannabiskonsumenter, i synnerhet de med mer omfattande konsumtion, är sannolikt överrepresenterade i undersökningens bortfall (4). Om dessa storkonsumenter ingått skulle antalet konsumtionstillfällen blivit större i våra beräkningar, liksom skevheten i deras fördelning.
3. Frekvensfrågans konstruktion underskattar sannolikt den mest högfrekventa användningen eftersom det högsta fasta svarsalternativet (mer än 100 gånger) kodats som 233 tillfällen, samtidigt som vissa kan ha använt cannabis vid fler tillfällen än så under det senaste året (5).

En annan typ av underskattning är att information om konsumerade volymer saknas och att tillfällen istället använts som en proxy för detta, samtidigt som genomsnittsdoserna troligen är högre hos mer frekventa användare (6). Det bör också beaktas att mätningen genomfördes under coronapandemin, vilket kan ha påverkat användningsmönstren.

Sammanfattningsvis

- Under 2021 beräknades antalet konsumtionstillfällen av cannabis i Sverige till 10 miljoner.
- Cannabiskonsumtionen är skevt fördelad och en tiondel av användarna står för närmare tre fjärdedelar av alla konsumtionstillfällen.
- Män, unga respektive boende i storstadsregioner är överrepresenterade i antal konsumtionstillfällen.
- Antalet konsumtionstillfällen, liksom skevheten i deras fördelning, är underskattat i denna analys.

Om Vanor och konsekvenser:

Vanor och konsekvenser är en riksrepresentativ enkätstudie i den vuxna befolkningen (17–84 år) som genomförs vart fjärde år av CAN. Undersökningen besvaras som post- eller webbenkät. Svarefrekvensen 2021 var 37 procent. Frågeformulär och närmare beskrivning av metoden återfinns i CAN rapport 209 (7).

Författare: Ulf Guttormsson och Mats Ramstedt

URN: urn:nbn:se:can-2023-8

Publicerat: 2023-10-25

Citera gärna som: Guttormsson U & Ramstedt M (2023). Cannabiskonsumtionens fördelning i befolkningen. Kortfakta 03. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Referenser

- (1) Guttormsson, U. (2022). Självrapporterade alkoholvanor i Sverige 2004–2021. CAN rapport 213. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.
- (2) Callaghan, R. C., Sanches, M., Benny, C., Stockwell, T., Sherk, A., & Kish, S. J. (2019). Who consumes most of the cannabis in Canada? Profiles of cannabis consumption by quantity. *Drug and alcohol dependence*, 205, 107587.
- (3) Andersson, F., Sundin, E., Magnusson, C., Ramstedt, M., & Galanti, M. R. (2023). Prevalence of cannabis use among young adults in Sweden comparing Randomized Response Technique with a traditional survey. *Addiction*.
- (4) Rehm, J., Room, R., van den Brinkt, W., & Kraus, L. (2005). Problematic drug use and drug use disorders in EU countries and Norway: an overview of the epidemiology. *European Neuropsychopharmacology*, 15(4), 389–397.
- (5) Folkhälsomyndigheten (2022). Den europeiska webbundersökningen om narkotika 2021 – Användningsmönster, köpvanor och upplevelser av narkotika bland personer med ett aktuellt bruk i Sverige. Stockholm: Folkhälsomyndigheten.
- (6) Burns R., Caulkins J., Everingham S. och Kilmer B. (2012). Statistics on cannabis users skew perceptions of cannabis use. *Frontiers in Psychiatry*, Volume 4, November 2013.
- (7) Sundin, E., red. (2022). Användning och beroendeproblem av alkohol, narkotika och tobak – En studie med fokus på år 2021 i Sverige. CAN rapport 209. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.